

Självständigt arbete i krigsvetenskap, 15 hp

Författare	Program
Kadett Jonas Landqvist	YOP 06-09
Handledare	Kurskod
Övlt Thomas Persson	PYO 360

Offensiven vid Isonzofronten

En studie om hur Rommel nyttjade de grundläggande förmågorna under slaget vid Isonzo 1917

Vid genomföranden av markoperationer tillämpas de grundläggande förmågorna, verkan, rörelse, skydd, ledning, underrättelser - information samt uthållighet. Under slaget vid Isonzo 1917 nådde den österrikisk-ungerska och tyska styrkan stora framgångar genom nyttjandet av dessa förmågor mot sin italienska motståndare.

I den här uppsatsen är Rommels styrkor i fokus under tiden den 25 och 26 oktober 1917. Specifika händelser vid den tidpunkten är vägspärren som tyskarna upprättade på Savogonavägen samt framryckningen till byn Jevscek och intagandet av denna. En fallstudie av dessa händelser har genomförts.

Syftet med uppsatsen är att studera hur Rommel nyttjade de grundläggande förmågorna. Detta har gjorts genom att använda de sex grundläggande förmågorna som en teoretisk modell. För att identifiera vilka förmågor som var mest framträdande har en fallstudie av de ovan nämnda händelserna studerats.

Analysen visar att det är svårt att avgöra vilken förmåga som var mest framträdande och att det fanns ett ömsesidigt beroende av förmågorna sinsemellan. Resultatet av uppsatsen är att *skydd* och *underrättelser - information* var förmågor som var särskilt framträdande för Rommels taktiska framgångar under slaget vid Isonzo.

Nyckelord:

De grundläggande förmågorna, Isonzo, Rommel

Abstract

For the implementation of ground operations the basic abilities effect, mobility, protection, leadership, intelligence - information and endurance is apply. During the battle of the Isonzo in 1917 the Austro - Hungarian and German forces reached great success by using these abilities against their Italian opponents.

In this paper I have focused on Rommel's forces on the 25 and 26 of October in 1917. Specific events at that time were the roadblock which the Germans prepared in Savogona road and the march and the occupation of the village Jevscek. A case study of these events has been implemented.

The purpose of the paper was to study how Rommel used the basic abilities. This has been done by using the six basic abilities as a theoretical model. In order to identify the most prominent abilities, a case study has been carried out.

The analysis shows the difficulty of determining the most crucial ability and that the abilities are interdependent on each other. The results of the paper are that *protection* and *intelligence - information* were abilities that had most significant impact on Rommel's tactical successes during the battle of Isonzo.

Keywords:

The basic abilities, Isonzo, Rommel

Innehåll

ABSTRACT	2
INNEHÅLL.....	3
1. INLEDNING.....	4
1.1. BAKGRUND	4
1.2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	5
1.3. AVGRÄNSNINGAR	5
1.4. KÄLLOR	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
1.5. TIDIGARE FORSKNING	7
1.6. DISPOSITION	7
2. METOD OCH TEORI.....	7
2.1. METOD	7
2.2. TEORI.....	7
2.2.1. <i>De grundläggande förmågorna</i>	8
2.2.2. <i>Verkan</i>	8
2.2.3. <i>Rörlighet</i>	9
2.2.4. <i>Skydd</i>	10
2.2.5. <i>Underrättelser och Information</i>	11
2.2.6. <i>Ledning</i>	12
2.2.7. <i>Uthållighet</i>	12
3. BAKGRUNDS BESKRIVNING	13
3.1. TOLFTE SLAGET VID ISONZO	13
3.1.1. <i>Vägspärren på Savogonavägen</i>	14
3.1.2. <i>Marschen till Jevscek</i>	17
3.1.3. <i>Händelserna vid Jevscek</i>	18
4. ANALYS	20
4.1. ANALYS AV HÄNDELSEFÖRLOPPET	20
4.1.1. <i>Analys av vägspärren på Savogonavägen</i>	20
4.1.2. <i>Analys av marschen till Jevscek</i>	21
4.1.3. <i>Analys av händelserna vid Jevscek</i>	22
5. SLUTDISKUSSION.....	23
5.1. SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNINGEN	23
5.1.1. <i>Vilka förmågor var särskilt framträdande för Rommels taktiska framgångar, vid upprättandet av vägspärren på Savogonavägen och vid framryckningen mot och intagandet av Jevscek?</i>	24
5.1.2. <i>Förslag på ny forskning</i>	25
6. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	26

1. Inledning

1.1. Bakgrund

När första världskriget bröt ut 1914 ingick Italien med centralmakterna, Österrike – Ungern och Tyskland mot de allierade Frankrike, Storbritannien och Ryssland. När sedan Österrike – Ungern gick till angrepp mot Serbien bröt sig Italien ut ur alliansen då de inte rådfrågats inför anfallet. Italien blev då neutralt i kriget men en kamp mellan de allierade och Österrike – Ungern skapades då dessa parter ville ha italienarna på sin sida i kriget.¹ Efter att Italien hört de olika utfästelserna från båda parterna i kriget blev italienarnas beslut att i hemlighet skriva på ett avtal där Italien gick med i alliansen mot Österrike – Ungern och Tyskland. I augusti 1916 förklarade Italien krig mot Tyskland.

Den 24 oktober år 1917 fick de österrikiska – ungerska och tyska trupperna ett genombrott i den italienska fronten vid Caporetto i nuvarande Slovenien.

I det bergiga området kring byn Tolmein skulle offensiven mot Italien ske genom anfall över floden Isonzo från ett österrikiskt brohuvud.

Sent på natten den 24 oktober inleddes anfallet genom artillerield kring Caporetto och Tolmein. Tyskarna besköt även de italienska ställningarna i området med gasgranater. Som en effekt av detta uteblev den italienska motelden tillbaka mot tyskarna.² Kort därefter påbörjade tyskarna en ny artillerielsbeskjutning mot italienska staber, artilleriställningar och underhållsvägar.

De italienska förlusterna under striderna i Isonzo var stora. I området förlorade Italien över 300 000 man och en mängd viktig utrustning såsom kanoner och olika transportmedel.³ Många av italienarna gav upp relativt lätt utan att ta upp kampen mot sina motståndare. Som ett resultat av detta blev 85 procent av de 300 000 italienarna krigsfångar.⁴ Det kan ses som om italienarna i området var krigströtta vilket kan ha lett till att deras stridsmoral inte var lika hög som hos de österrikiska – ungerska och tyska trupperna i området. Tyskarna gick vinnande ur striderna vid Isonzo och för krigsutvecklingen innebar det att de italienska styrkorna fick retirera tillbaka in i Italien. Väl medvetna om sina framgångar fortsatte de österrikiska – ungerska och tyska trupperna offensiven in i Italien.

Under mina tidigare studier på Militärhögskolan i Halmstad genomfördes en fältövning i Slovenien. Fältövningen syftade till att studera löjtnanten Rommels anfall vid Isonzo utifrån markarenans taktiska grundprinciper.⁵ Intresset för Rommels agerande under stridigheterna i Isonzo väcktes och jag har nu studera hur framträdande de grundläggande förmågorna var i specifikt utvalda händelser från Isonzofronten.

¹ Saul David, (1997), *Military blunders*, översättning Per Lennart Månsson, (2002), Lund: Historiska Media, sid. 235

² Ibid. sid. 237

³ Ibid. sid. 241

⁴ Loc. Cit.

⁵ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, Stockholm: Högkvarteret, sid. 36

1.2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats var att studera hur Rommels förband nyttjade de grundläggande förmågorna i slaget vid Isonzo 1917. Slaget har studerats för att se vilka av förmågorna som var särskilt framträdande för att nå taktiska framgångar.

- *Vilka förmågor var särskilt framträdande för Rommels taktiska framgångar, vid upprättandet av vägspärren på Savogonavägen och vid framryckningen mot och intagandet av byn Jevscek?*

1.3. Avgränsningar

Denna uppsats kommer inte att avhandla samtliga slag vid Isonzo utan endast det tolfte slaget. Det tolfte slaget vid Isonzo har endast analyserats utifrån det stridande förbandet Württembergischen Gebirgsbataillon (WG) och dess agerande. Det gör att uppsatsen kommer att behandla det analyserade slaget på taktisk nivå. Detta slag har sedan avgränsats till endast tre specifika insatser under Rommels ledning. Således har uppsatsen avgränsats till WG och främst till Rommels kompani som var mest delaktig i dessa insatser.

I tid avgränsas uppsatsen till den 25 och 26 oktober 1917. Händelser vid den tidpunkten är vägspärren som tyskarna upprättade på Savogonavägen samt marschen till byn Jevscek och intagandet av denna. Anledningen till att avgränsningen gjorts till dessa händelser är för att påvisa sambandet då olika förmågor integrerade med varandra för att nå taktiska framgångar samt att Rommels styrka agerade självständigt utan understöd av andra enheter. Det finns andra händelser som också är intressanta i slaget, men i dessa händelser var förmågan verkan dominerande för att uppnå taktiska framgångar.

1.4. Material

Försvarsmaktens *Doktrin för markoperationer* samt *Arméreglemente del 2 Taktik* är utgångspunkt i arbetet. Teorin i uppsatsen kommer från vad denna doktrin och reglemente beskriver om de grundläggande förmågorna. För att få mer underlag om valda begrepp har jag även tagit del av information från boken *Manövertänkande - Essäer kring teori och praktisk tillämpning*. Jerker Widén och Jan Ångström bok *Militärteori* har också nyttjas. Teoridelen i denna uppsats bygger på tidigare nämnda böcker. Jag har valt att enbart fördjupa mig i nutida svenska doktriner och reglementen och uteslutit tyska motsvarigheter. Detta har gjorts på grund av att material i huvudsakligen är skrivet på tyska samt att doktrinutvecklingen från 1900-talets början inte är av samma kvalitet som dagens doktriner.

Boken *Militär Ledning, från Napoleonkrigen till Bosnienkrisen* som är skriven av Marco Smedberg har studerats och används i denna uppsats. Den har främst använts för att få en större förståelse för ledningsförmågan då det framgår olika exempel från fallstudier av författaren då ledning var i fokus.

I William S. Linds bok *Handbok manöverkrigsföring* framgår flera olika exempel från verkligheten som på ett enkelt sätt som ökar förståelsen mer för vissa förmågor.

Bland annat så skriver Lind om Rommels nyttjande av förmågan verkan under ett av hans anfall vid Isonzo.⁶ Försvarshögskolan har valt att översätta denna bok för att öka förståelsen av innehållet och på så sätt minska att missförstånd uppstår. Lind har i sin bok använt sig av tidigare kända och väldokumenterade företeelser och det gör att reliabiliteten är stor.

1.5. Källor

Rommel som själv var med i Slaget vid Isonzo har skrivit boken *Infantry attacks* vilket gör boken till en primärkälla. Dock ska det beaktas att när man läser denna bok av Rommel kan han i vissa avseenden försköna sanningen för läsaren. Han kan vilja framställa sig som en hjälte i slaget och det gör att hans bok i vissa avseenden kan ses som tendensiös. Han skrev sitt verk några år efter slaget då han återvände till platsen. Det gör att det kan finnas aningar om att författaren eventuellt kan ha glömt bort detaljer i vissa händelser av slaget. Att Rommel själv var med om dessa händelser gör att jag anser samtidighets- och närhetskriteriet för denna källa som god.

1.6. Forskning om slaget vid Isonzo

För att jag inte helt ska förlita mig på det som står skrivet i Rommels bok *Infantry attacks* har jag även använt mig av forskningslitteratur som beskriver samma slag. Denna bok är *Rommel and Caporetto* och är skriven av John Wilks och Eileen Wilks. Författarna har studerat detta slag noggrant under många år och själva varit på slagfältet efter kriget. Boken visar tendens på att återge vad som skedde vid slaget och författarna anser jag inte försköna eller är partiska i vad som hände. Jämförelsen mellan denna bok och *Infantry attacks* visar vissa skillnader som påvisar att Rommel på några platser inte exakt befinner sig där han beskriver det i sin bok. Jag anser att John och Eileen Wilks har gjort en kritisk granskning av Rommels agerande i slaget vid Isonzo. Det ska dock nämnas att denna bok bygger en del på det som även återberättas av Rommel i *Infantry attacks*. De två ovan nämnda böckerna ligger till grund för min fallstudie.

I flertalet källor går det att se spår av beroende mellan andra källor. Exempelvis har Saul David i sin bok *Militära misstag* tagit uppgifter som förekommer i annan litteratur. Bland annat så finns det uppgifter som är tagna ur Rommels bok *Infantry attacks*. Då upplysningar tas från dessa finns det en viss risk att litteraturen blir tendensiös. Jag har enbart använt denna källa till att bilda mig en större förståelse för kriget i stort och då främst varför Italien bröt sin allians med Tyskland.

För mer kunskaper om tyskarnas sätt att anfälla vid Isonzo har jag även studerat militär historikern Bruce I. Gudmundssons bok *Stormtroop tactics. Innovation in the Germany Army, 1914-1918*. Den omfattar det tyska infanteriets taktiska arv, användning av nya vapen för nära bekämpning samt bergkrigsföring. Källan har enbart använts till att inhämta mer kunskaper om WG.

⁶ William S.Lind, (2002), *Handbok manöverkrigsföring*, redaktör: Arne Baudin & Nils Maurius Rekkedal. Stockholm: Försvarshögskolan, sid. 33

1.7. Tidigare forskning

John och Eileen Wilks har studerat Rommels anfall i Isonzo och beskriver hur det gick till. Ingen tidigare forskning beskriver om Rommels verksamhet i Isonzo kopplat till de grundläggande förmågorna.

1.6. Disposition

Inledningsvis förklaras bakgrunden till slaget och det valda ämnet. Ett syfte samt en frågeställning presenteras också i denna del. Avgränsningar, källor samt metoder för att kunna utföra arbetet redovisas.

Därefter följs den empiriska teorin om de grundläggande förmågorna. Dessa kommer att redovisas utifrån de svenska doktrinerna och utgöra en grund för uppsatsen som analysverktyg.

Slutligen genomförs en fallstudie genom en textanalys kopplat till de grundläggande förmågorna. Utifrån fallstudien kommer en analys och diskussion föras gentemot frågeställningen. Analysen och diskussion kommer leda fram till olika resultat.

2. Metod och teori

2.1. Metod

När identifierade styrkor respektive svagheter skall analyseras såväl hos motståndaren som den egna styrka kan tankemodellen om *de grundläggande förmågorna* användas.⁷ De sex grundläggande förmågorna är *verkan, rörlighet, skydd, underrättelser och information, ledning och uthållighet*. Dessa förmågor kan också användas för att beskriva, samordna och analysera militär verksamhet.⁸ Den metod jag valt att förklara ovanstående teorin är genom beskrivning.⁹ Genom denna del skapades indikatorer som gör förmågorna framträdande i fallstudien. Fallstudien bygger på en primärkälla av *Infantry Attacks* som är skriven av Rommel. I övrigt har jag använt tidigare forskningslitteratur om slaget vid Isonzo i syfte att beskriva de valda händelserna. Denna fallstudie syftar också till att se om indikatorerna från de grundläggande förmågorna fanns och vilka taktiska framgångar de hade under händelserna. Sedan avgörs vilka förmågor som var mest framträdande utifrån kritiska händelser i fallstudien för Rommels styrka och som fick störst påverkan på motståndaren.

2.2. Teori

Utifrån analysen av de sex grundläggande förmågorna kan sedan beslut tas för att uppnå eget och överordnat mål med sina handlingar. Med exempelvis bra underrättelser om motståndarens position och verksamhet kan man öka det egna skyddet genom att undgå upptäckt. Tankemodellen om de sex grundläggande förmågorna har jag använt som teorin i denna uppsats och dessa analyseras utifrån det empiriska underlaget. Dessa begrepp har därefter fungerat som ett analysverktyg i redogörelsen och analysen av slaget vid Isonzo. Resultat från analysen ligger till grund för slutdiskussionen då jag

⁷ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för gemensamma operationer*, Stockholm: Högkvarteret, sid. 60

⁸ Ibid. sid. 61

⁹ För vidare information om metodens innebörd se: Rolf Ejvegård, (2003), *Vetenskaplig metod. Tredje omarbetade upplagan*, 2007, Lund, sid. 32

svarar på frågeställningen. Jag har enbart använt mig av den svenska Försvarmaktens doktriner, för att ur den analyserande fallstudien se hur förmågorna samspelade med varandra.

2.2.1. De grundläggande förmågorna

De grundläggande förmågorna är ständigt närvarande vid markoperationer.¹⁰ Förmågorna kommer under olika skeden på stridsfältet samarbeta med varandra beroende på hur uppgiften eller situationen ser ut. Således kan exempelvis förmågan rörlighet i vissa avseende ha en större betydelse än verkan. Detta beror givetvis främst på vilken effekt som eftersträvas för att lösa uppgiften.

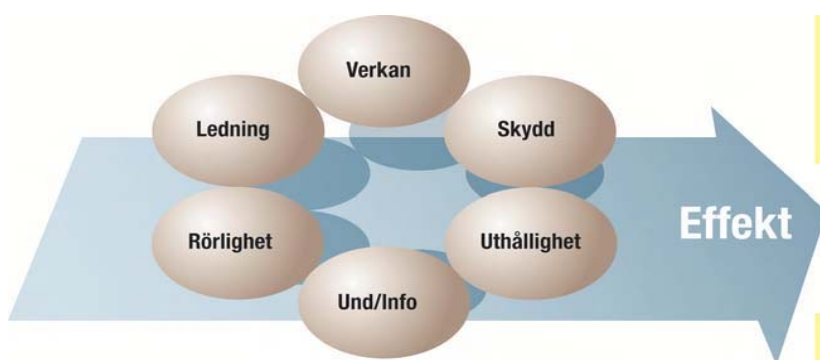

Bild: De grundläggande förmågorna¹¹

2.2.2. Verkan

Verkan är den förmåga som genom effektivt nyttjande kan vara avgörande för en framgångsrik operation. Genom olika bekämpningsmedel i form av markstridskrafternas vapensystem kan motståndarens kritiska sårbarheter påverkas.¹² Verkan ökar möjligheterna för egna förband att röra sig inom ett operationsområde men även för andra förband att röra sig inom ett område till ett annat.¹³ Förmågan i sig utgör även också som ett skydd för det egna förbandet, då verkan skapar förutsättningar till en rörelse.

Verkan genom bekämpning och annan påverkan syftar till att reducera motståndarens förmåga och vilja till fortsatt strid så att eget och överordnat mål kan uppnås.¹⁴

Verkansförmågan gör så att förband bland annat kan göra följande:

- Bryta motståndarens vilja att fortsätta strida.
- Åstadkomma avgörande förluster för motståndaren.

¹⁰ Försvarmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, Stockholm: Högkvarteret, sid. 63

¹¹ *Ibid.* sid. 30

¹² *Ibid.* sid. 67

¹³ Arne Baudin & Anders Cedergren, (2001), "Fem grundelement: Samordning av behov och förmågor på slagfältet – en analys" i Mikael Claesson, Lars Ericson, Peter Mattsson, (red), *Essäer kring teori och praktisk tillämpning*, Stockholm: Försvarens högskolan, sid. 73

¹⁴ Försvarmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, sid. 67

- Ökar det egna eller andra förbands skydd.
- Öka den egna rörelsen.
- Överraska motståndaren.
- Påverka motståndaren på djupet av hans gruppering.¹⁵

I analysen av fallstudien kommer verkan bland annat analyseras om det var en framgångsfaktor för att möjliggöra tyskarnas rörlighet. Analysen kommer även att studeras för att se om verkansförmågan medgav skydd.

2.2.3. Rörlighet

För att verkan skall kunna sättas in på rätt plats vid rätt tillfälle måste rörlighet finnas. Rörligheten är en förutsättning för att verkan skall kunna åstadkommas från en plats till en annan i syfte att lösa den aktuella stridsuppgiften.¹⁶

Rörligheten av förband är även en kvalifikation som krävs för att kunna uppnå skydd mot en motståndare. Med god rörlighet kan förband undgå upptäckt genom att exempelvis styrkorna uppehåller sig i betäckt terräng eller genom utspridning av resurserna. Möjligheterna att dra ur förband från motståndarens bekämpning möjliggörs också genom rörelse.

Vidare finns det även andra tillvägagångssätt för att uppnå god rörlighet.

Detta kan exempelvis vara användningen och nyttjandet av vägar, broar, hamnar samt olika transportförmågor så som järnvägar med mera. Det handlar om att nyttja infrastrukturen på lämpligaste sätt för att uppnå målet med en viss verksamhet.¹⁷

Fältarbeten kan även underlätta för den egna rörligheten genom förändringen av infrastruktur eller terräng. Men fältarbeten kan även användas till att begränsa motståndarens rörlighet.¹⁸

Rörlighet syftar till att manövrera avdelade system, förband och övriga resurser i tid och rum så att eget och överordnat mål kan uppnås.¹⁹

Rörligheten gör så att förband bland annat kan göra följande:

- Skapa förutsättningar för att nå effekt i rätt tid mot rätt mål.
- Undgå eller dra sig ur situationer då motståndaren påverkar genom bekämpning.
- Ta behålla initiativet samt utmanövrera motståndaren.
- Ta väsentligt terrängparti i visst syfte.
- Utnyttja tillfällena som ges för att föra striden på djupet av motståndarens gruppering.
- Överraska motståndaren.²⁰

I den bästa av världar kan rörelsen medföra att motståndaren innesluts, vilket kan påverka motståndarens vilja till fortsatt kamp. Striden kan då oftast föras utan att nedkämpande eld krävs.

¹⁵ Försvarsmakten, (1995), *Arméreglemente del 2 Taktik – (AR 2)*, Stockholm: Högkvarteret, sid. 40

¹⁶ Försvarsmakten, (2002), *Militärstrategisk doktrin*, Stockholm: Högkvarteret, sid. 76

¹⁷ Baudin & Cedergren, (2001), *Fem grundelement: Samordning av behov och förmågor på slagfältet – en analys*, sid. 7

¹⁸ Försvarsmakten, (1981), *Fältarbetsreglementet för Försvarsmakten*, Stockholm, sid. 1

¹⁹ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, sid. 69

²⁰ Försvarsmakten, (1995), *Arméreglemente del 2 Taktik – (AR 2)*, sid. 40

Att tillägga i detta resonemang är även att den egna rörelseförmågan måste bedömas i relation till motståndarens förmåga till rörelse. Detta för att kunna utvärdera den egna rörelsekapaciteten för att eventuellt komma fram till om det var den som bidrog till framgång i en operation.

Rörelseförmågan kommer i fallstudien analyseras utifrån hur den möjliggjorde överraskning mot italienarna samt hur rörelseförmågan i olika situationer skapade fördelar i Rommels agerande. En annan intressant aspekt är att se hur Rommels enheters rörelser påverkade skyddsnivån för det egna förbandet. Det jag främst tänker på då är om förbandet rörde sig under dag eller nattetid och hur enheterna rörde sig samt hur terrängen nyttjades under dessa förflyttningar.

2.2.4. Skydd

Förmågan skydd kan enklast beskrivas som åtgärd som görs av såväl enskilda soldater som förband för att undgå att bli bekämpade av fientlig eld.²¹ Det främsta skyddet torde vara att ett skydd i alla riktningar då förband utsätts för bekämpning.

Som tidigare nämnt i texten utgör även rörelseförmågan ett skydd genom förflyttning från eldgivningen som förbandet utsätts för. Ett korrekt och fältmässigt uppträdande i den aktuella miljön medför också att skyddet ökar.

Den taktiska grundprincipen överraskning innebär också att skyddet kan öka då motståndaren inte hinner göra några motåtgärder, då reaktionen för detta är för låg.²²

I vissa situationer kan utnyttjande av uppkomna händelser utnyttjas i syfte att åstadkomma skydd. Det som chefen då bör tänka på är att uppvägningen risktagning kontra skydd skall beaktas. Genom bra underrättelser om motståndaren ökar också den egna chansen till att förbättra sitt eget skydd. Samordning mellan olika förband kan göra det möjligt att gruppera ut exempelvis understöd för att skapa ett skydd för ett annat förband. I stridens grunder ingår eld, rörelse och skydd. Elden och rörelsen är en förutsättning för att nå framgångar i striden. Genom ett gott skydd når förband effekt i striden samt att skyddet medför ett bättre stridsvärde.²³

Skydd syftar till att - genom såväl tekniska som taktiska, passiva och aktiva åtgärder - skapa förutsättningar för ökad överlevnad, uthållighet och möjligheter till verkan, så att eget och överordnat mål kan uppnås.²⁴

Skyddsförmågan kan utgöras av följande:

- Rörlighet.
- Vilseledning och överraskning.
- Fysiskt skydd så som byggnader men även av terrängen och mörkret.
- Utspridning av resurser och maskering.
- Understödjande skydd som exempelvis flankskydd.²⁵

²¹ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, sid. 71

²² *Ibid.* sid. 38

²³ Försvarsmakten, (1995), *Arméreglemente del 2 Taktik – (AR 2)*, sid. 38

²⁴ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, sid. 71

²⁵ Försvarsmakten, (1995), *Arméreglemente del 2 Taktik – (AR 2)*, sid. 40

Skyddsförmågan kommer att analyseras utifrån hur Rommels enheter nyttjade terrängen, för att uppnå en högre skyddsnivå. Även vilken påverkan understöd hade under händelserna kommer analyseras för att på så sätt se om det var ett skydd som medgav rörligheten.

2.2.5. Underrättelser och Information

Underrättelser i militära sammanhang handlar främst om att skaffa information om motståndarens egna förmågor, planer eller förutspå kommande händelser.²⁶

För att en chef skall kunna ta viktiga och avgörande beslut krävs det att underrättelserna är korrekta avseende motståndarens verksamhet. Vidare bidrar underrättelser och information till att förband skapar sig en gemensam lägesbild över situationen.

Underrättelser är en förutsättning för chefer att snabbt få tillgång till underlag som kan leda till beslut vid insats. På så sätt kan relevanta underrättelser och information öka det egna förbandets stridstempo, det vill säga den egna rörligheten.²⁷ Underrättelser och information medför också att initiativförmågan ökar då förband vet motståndarens svagheter som kan avgöra striden.

Stridsspaning är ett begrepp som Lind använder och som är en form av underrättelseinhämtning. Det innebär att förband har en enhet som utför denna stridsspaning och dess syfte är att hitta motståndarens styrkor och svagheter.²⁸

Genom denna form av underrättelser kan sedan chefen bestämma var huvudanfallsstyrkan skall framrycka, för att nå framgång i en insats. På dagens stridsfält och i insatsområden kan underrättelser och information inhämtas på en rad olika tillvägagångssätt. Exempelvis kan information inhämtas från olika medier och databaser. Tekniken har det senaste århundradet möjliggjort att underrättelse och informationsförmågan har fått en större och avgörande roll på stridsfältet. Förr i tiden skapades underrättelser främst genom rörliga förband som befann sig i en framskjuten position från själva anfallsstyrkan.

När hästar användes på slagfältet nyttjades oftast kavalleriet till att inhämta underrättelser. Idag används teknik som utvecklats till detta ändamål. Exempel på ny teknik som medför bättre underrättelseinhämtning är bland annat nyttjande av UAV,²⁹ signalspaning och sensorer.

Underrättelser och information syftar till att kontinuerligt upprätthålla en gemensam lägesbild av pågående, bedömd och kommande verksamhet så att eget och överordnat mål uppnås.³⁰

Som det nämns ovan i texten används idag avancerade tekniska system för att få fram en rad olika underrättelser och information om motståndare. Dessa system fanns inte tillgå under det första världskriget men likväl har underrättelser alltid varit av stor betydelse för stridande parter i krig.

²⁶ Jerker Widén & Jan Ångström, (2005), *Militärteorins grunder*, Stockholm: Försvarshögskolan, sid. 110

²⁷ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, sid. 65

²⁸ Lind, (2002), sid. 26

²⁹ UAV står för Unmanned Aerial Vehicle (Obemannad luftfarkost)

³⁰ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, sid. 65

Under denna förmåga analyseras hur Rommel fick sin information om italienarna vid fronten. Vidare analys är även att försöka se om Rommel nyttjade sin egen enhet för att skaffa sig underrättelser om sin motståndare. Exempelvis kommer jag att försöka se om stridsspaning användes som en form av underrättelseinhämtning mot italienarna. Om så var fallet kommer resultatet av det analyseras.

2.2.6. Ledning

Krig präglas i allra högsta grad av friktioner. Förvirringar och misstag såväl hos motståndaren som hos egen personal skapar kaos. Detta kaos kan bemästras på två sätt. Första sättet är att man som chef försöker att bemästra det rådande kaoset genom att ständigt kontrollera vad som sker, hur saker skall utföras med mera.

Det andra sättet är att chefen accepterar kaoset som krig innebär och istället försöka dra nytta av denna förvirring som uppstår. Två ledningsprinciper började tydligt träda fram under första världskriget. Dessa var *kommandostyrning* som innebär att kontrollen ökas på slagfältet samt *uppdragstaktik* som innebär att ansvar och uppgifter delegeras.³¹ Bra ledning innebär att chefer på olika nivåer i rätt ögonblick kan förutse och möta upp problem som uppstår samt att sedan vara flexibla till att utnyttja uppkomna situationer. På den taktiska nivån innebär ledning i största grad av att lokalt utnyttja tillgängliga resurser.³² Ledningen på denna nivå kan då exempelvis handla om beslut var, när och vilka vapensystem som skall verka.

Ledning är vid bemärkelsen en process som har till uppgift att samordna personella och materiella resurser. Det övergripande syftet är att samordna egen verksamhet samt att skapa förutsättningar för att ta initiativet och att hålla ett högre tempo är motståndaren.³³

Ledning syftar till att samordna mänskligt agerande och resurser av olika slag i komplexa och dynamiska situationer så att eget och överordnat mål uppnås.³⁴

Ledning ska utövas från den plats där händelseförloppet bäst kan påverkas.³⁵

Ledningen skall analyseras utifrån uppdragstaktikens filosofi samt om Rommels enheters nyttjade uppkomna situationer genom att ta initiativet.

2.2.7. Uthållighet

Uthållighet är den förmåga som en chef i allra högsta grad kan påverka. Genom ett gott ledarskap kan chefen utnyttja tillfällena som ges till att höja stridsvärdet på sin personal genom återhämtning. Men för att en chef skall kunna bedöma stridsvärdet på sin personal krävs att chefen har god personkännedom om sin personal.

Det är viktigt att planera återhämtningen som en del i operationen. En återhämtningsperiod som genomförs på fel sätt, exempelvis för fort kan få negativa konsekvenser för den fortsatta operationen.³⁶

³¹ Marco Smedberg, (2001), *Militär ledning*, Lund: Historiska Media, sid. 283

³² Smedberg, (2001), sid. 281

³³ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för gemensamma operationer*, sid. 36

³⁴ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, sid. 63

³⁵ Loc. Cit.

Uthållighet syftar till att kontinuerligt vidmakthålla egen personell och materiell tillgänglighet så att eget och överordnat mål uppnås.³⁷

God uthållighet på förband utgörs av:

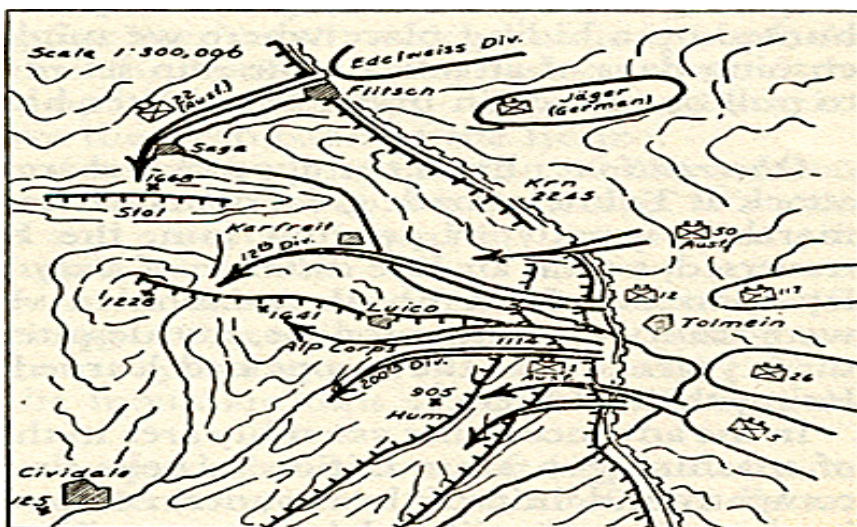
- Lämplig skydds nivå.
- Lämpliga uppgifter.
- Förbandsanda och ett gott ledarskap.³⁸

I fallstudien av Isonzo slaget kommer uthållighetsförmågan studeras utifrån hur Rommel som chef skapade förutsättningar för att ge sina soldater ett bättre stridsvärde. Beslut som tas av Rommel vilket kan möjliggöra en bättre skydds nivå för att öka uthålligheten på truppen analyseras också.

3. Bakgrunds beskrivning

3.1. Tofte slaget vid Isonzo

De italienska försvarsställningarna sträckte sig från Isonzo floden i regionen Selisce en mil nordväst av Tolmein, över Helvnik till Jeza.³⁹

Tyska arméns anfallsplan.⁴⁰

Italienarna hade även mycket starka och väl befästa försvarsställningar på höjderna söder om Isonzo floden i en linje från Matajur, Mrzli toppen, Golobi, berget Kuk, höjden 1122, höjden 1114 mot Clabuzzaro och berget Hum.⁴¹ Landskapet i området som tyskarna och italienarna stred i mycket bergiga och de italienska styrkorna hade sina försvarsställningar på många av de höga bergstopparna. Italienarna hade krigat i det

³⁶ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för gemensamma operationer*, sid. 83

³⁷ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, sid. 73

³⁸ Försvarsmakten, (1995), *Arméreglemente del 2 Taktik – (AR 2)*, sid. 42

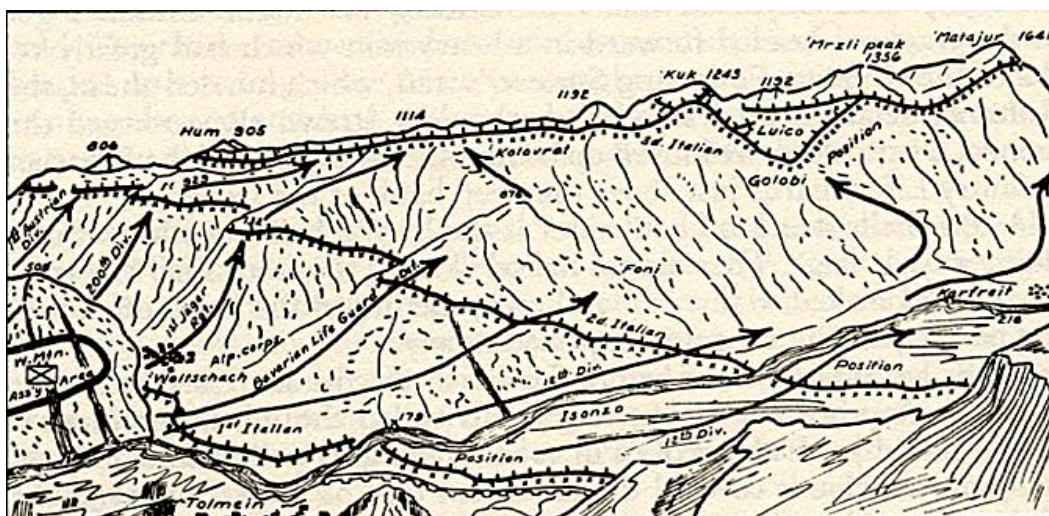
³⁹ Erwin Rommel (1937), *Infantry attacks*, översättning av överstlöjtnant Gustave E. Kiddé, U. S Army, 1956, Washington: Combat forces press, sid. 170

⁴⁰ Samtliga kartsquisser i uppsatsen är hämtade ur Rommels bok *Infantry attacks*.

⁴¹ Rommel, (1937), sid. 171

här området förr och under ungefär fyra års tid hade de förberett sina försvarsställningar.

Tyskarna anföll parallellt med floden Isonzo och det tyska förbandet Bayerisches Infanterie-Leib-Regiment (BILR) hade till uppgift att anfälla över höjderna Kovak, Helvnik, höjden 1114, bergsryggen Kolovrat till huvudvägen som leder mot Livek, Golobo och Matajur höjden. Rommels förband, hade till uppgift att inledningsvis skydda BILR högra flank mot fientliga artilleriposteringar samt även följa BILR mot berget Matajur, som var slutmålet.⁴² WG var specialiserad på krigsföring i bergsområden och sattes upp 1915 och hade sedan dess i huvudsak stridit mot ryska och rumänska förband i Karpaterna.⁴³

Tyska anfall i nordöstlig riktning.

3.1.1. Vägspärren på Savogonavägen

Rommel och hans trupper befann sig nu på berget Kuk. Där upptäckte han från sin position att det fanns stora italienska styrkor i byn Livek. Vägen söder om Livek mot Savogna var mycket tätt trafikerad av italienska hästransporter med bland annat ammunition som lämnade Livek. Han såg även fientlig trafik på Matajurvägen som slingrade sig på sluttningarna av höjderna Mrzli och Cragonza. Vidare kunde Rommel konstatera att det även fanns italienskt artilleri i närheten av byarna Ausa och Perabi som sköt mot tyska styrkor norr om Golobi.⁴⁴ Rommel hade därför avsikten att göra ett anfall mot de fientliga styrkorna i Livek.

Anledningen till detta var att han ville öppna upp för ett genombrott för de tyska styrkorna som befann sig norr om Livek. Från positionen som Rommels styrkor befann sig på kunde kulsprutestyrkorna genomföra ett gott understöd vid anfallet.

Trots detta genomfördes inte anfallet på grund av att förstärkning inte fanns till anfallet. Istället beslöt sig Rommel för att skära av de italienska styrkorna från Livek och Golobi

⁴² Loc. Cit

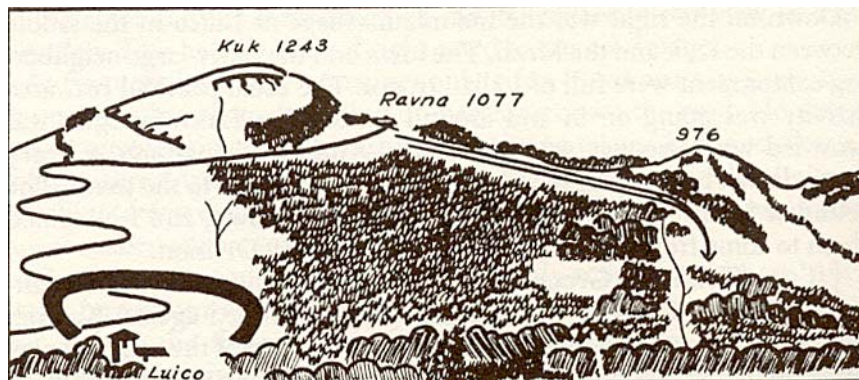
⁴³ Bruce I. Gudmundsson, (1989), *Stormtroop tactics. Innovation in the Germany Army, 1914-1918*, New York: Praeger, sid. 130

⁴⁴ Rommel, (1937), sid. 199

genom att upprätta en vägsärr på Savogonavägen.⁴⁵ Från den platsen kunde han senare flytta upp sina styrkor på sluttningarna mitt emot Matajurvägen som leder till höjderna Mrzli och Matajur.

På väg ner mot Savogonavägen hade den tyska styrkan en liten höjd framför sig. Rommel beslutade för att dela upp styrkan på två täter där den ena täten gick till vänster om den lilla höjden och den andra till höger. Den tyska styrkans framryckningsväg var genom buskage och snårig skog väl dold för fienden. Då Rommels styrka anlände till vägen var den första åtgärden att skära av den italienska kommunikationsförbindelse mellan staben i Savogona till styrkorna som befann sig i Livek.⁴⁶

Under tiden grupperades det 4:e kompaniet och det 3:e kulsprutekompaniet ut på sluttningarna vid sidan av vägen. De låg väl dolda av buskar och undervegetation som terrängen medgav. Genom att de låg dolda med bra sikt förfogade de över området med bra verkansmöjligheter både i norr och söder.

Anfallet mot Livek-Savogonavägen.

Vägsärran upprättades på vägen där två skarpa kurvor fanns efter varandra. Rommel insåg efter en stund att han inte hade tillräckligt med soldater för att genomföra ett anfall mot berget Cragonza, för att slutligen blockera Matajurvägen. Matajurvägen var italienarnas underhållsväg till Höjden Mrzli och Matajur.⁴⁷ Rommel ansågs sig behöva två till tre kompanier till för att genomföra det planerade anfallet. Efter en stund började italienska soldater och hästransporter framrycka längs Savogonavägen. Dessa togs till fånga av tyskarna och efter några timmar hade tyskarna över hundra italienska fångar och femtio fordon. Tyskarna tog även mycket av de italienska förnödenheterna som de bar med sig.

Från Savogona kom sedan ett fordon i mycket hög fart. Det var tre italienska officerare från staben som åkte mot Livek för att undersöka varför telefonförbindelsen inte fungerade. Fordonet stoppades och även dessa officerare tillfångatogs av tyskarna.⁴⁸

När Rommel och hans styrka hade varit vid vägsärran i flera timmar syntes inget spår av hans andra kompanier till som han var i behov av för vidare avancemang. Tyskarna fick plötsligt syn på en stor kolonn av italienskt infanteri som marscherade från Livek mot vägsärran. Rommel var klart underlägsen denna styrka då han enbart hade 150 stycken WG soldater vid sin sida. Han kommenderade samtliga att göra sig färdiga till strid. Eftersom Rommels styrkor låg dolda med gott skydd på sidorna om vägen såg han

⁴⁵ John Wilks & Eileen Wilks, (2001), *Rommel and Caporetto*, (Barnsley, Lee Cooper,) sid. 103

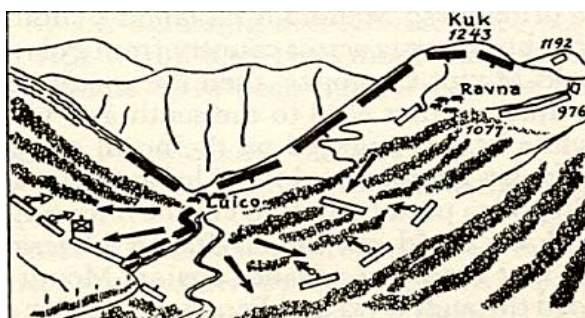
⁴⁶ Rommel, (1937), sid. 202

⁴⁷ Ibid. sid. 204

⁴⁸ Wilks, J & E, (2001), sid. 103

en chans att klara av att slå den italienska styrkan. Italienarna trodde att de befann sig på säker mark där de marscherade och de hade inget direkt skydd.⁴⁹ Rommel gav order om att inte öppna eld förrän han gav en signal. Han lät den stora italienska styrkan passera långt in i vägspärren för att på så sätt inte låta fienden hinna samordna sin motattack, då de var så pass många fler soldater i den italienska styrkan.⁵⁰

Rommel ville undvika förluster så istället för att öppna eld som var tanken skickade han fram en officer med vit armbindel för förhandling. Denna officer blev tillfångatagen och omedelbart efter detta kommanderades Rommel eld mot den italienska styrkan som befann sig på vägen. Italienarna tvingades att kapitulera och femtio officerare och 2000 italienska soldater från 4:e Brigata Bersaglieri togs tillfånga.⁵¹

Stridigheter med italienarna nära Livek, i sydlig riktning.

Rommel hade under en tid hört eldgivning från Livek. Han beslutade sig för att beväpna ett av fordonen som tyskarna hade tagit och bege sig till Livek för att ta reda på vad som skedde där.⁵² I utkanten av Livek träffade han på major Sprösser som var chef över WG. Samtidigt upptäckte han en stor italiensk styrka framrycka på vägen från Avsa i riktning mot höjderna Mrzli och Matajur. Italienarna skulle förmodligen förstärka sina positioner i det området och hade en eftertrupp som blockerade vägen ovanför Avsa.

Rommel föreslog för majoren Sprösser att han med all den tillgängliga styrka han kunde få skulle framrycka den kortaste vägen i riktning mot berget Cragonza 1096⁵³ och ta den höjden. Om tyskarna kunde ta den höjden skulle italienarna på höjden Mrzli vara tvungna att hitta en annan underhållsväg söderut. Major Sprösser höll med Rommel och gav honom 2:a, 3:e, 4:e kompaniet, 1:a, 2:a, 3:e kulsprutekompaniet samt ett signalkompani.⁵⁴ Rommel hade nu sju kompanier till sitt förfogande och han rangerade dem och fördelade packdjuren de fångat mellan kompanierna innan de begav sig mot toppen av berget Cragonza. Soldaterna som Rommel hade vid sin sida var mycket trötta och stridsvärdet på dessa var lågt då de hade varit i strid större delen av tiden då anfallet inleddes den 24 oktober. På väg mot målet var deras första objekt byn Jevscek.

⁴⁹ Wilks, J & E, (2001), sid. 104

⁵⁰ Rommel, (1937), sid. 203

⁵¹ Wilks, J & E, (2001), sid. 103

⁵² Rommel, (1937), sid. 204

⁵³ I boken *Infantry attacks* refererar Rommel höjden 1096 som berget Cragonza. Men enligt hans bilder och text bör höjden 1096 ligga nära militär vägen som går från Livek till Mrzli och Matajur. Medan en slovensk 50.000 dels karta visar berget Cragonza som höjden 1077 och ligger ca 1,6 km till väster om 1096 och vägen. Dessa fakta går att läsa om i John Wilks & Eileen Wilks bok *Rommel and Caporetto*, sid. 104

⁵⁴ Rommel, (1937), sid. 205

En liten by som låg halvvägs från toppen av bergen Cragonza och som troligtvis ingick i en del av den italienska försvarslinjen.

3.1.2. Marschen till Jevscek

Efter en lång tids klättrande fann tyskarna en stig som de kunde följa och man ökade avståndet mellan styrkorna till 45 meter. Mellan varven stannade tyskarna till, observerade och lyssnade efter ljud i terrängen.⁵⁵ Till slut fick tyskarna genom sin observation höra italienskt nynnande och ljud från marscherande trupper.

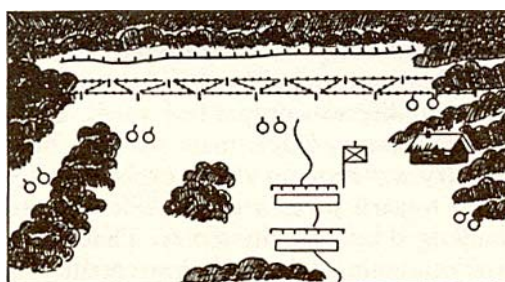
Denna observation gjordes i närheten av en höstack nära en smal passage på stigen de hade följt. Framför tyskarna låg en ravin och stigen de följde gick i den riktningen. De italienska rösterna som tyskarna hörde närmade sig inte deras position utan hördes bara på andra sidan av ravinen. Tyskarna fortsatte ytterligare en bit på stigen som till slut ledde fram till en öppen yta i skogen. Intill denna skogsgräns tyckte sig tyskarna skimta hinder som italienarna byggt upp framför sina stridsställningar.

De smög sig närmare det de tyckte sig se för att säkerställa att de inte blivit vilseledda. När det till slut lyckats identifiera dessa hinder hörde de återigen italienska röster i skogen framför dem. Tyskarna kunde inte avgöra om italienarna nu hade besatt sina stridsställningar eller inte men de antog att byn Jevscek inte låg långt bort.

Rommel beslutade sig då för att skicka ut ett antal officerare för spaning i närområdet för att undersöka de italienska försvarsställningarna.⁵⁶

Under denna tid samlad den tyska styrkan ihop sig och rastade. Rapporter från spaningen visade att de italienska styrkorna förberedde sig för att inta sina stridsställningar och att hindren framför tyskarna var höga.

Rommel insåg då att den trötta tyska styrkan inte hade klarat av att forcera dessa hinder även om de hade haft bra stridsvärde. Rommel beslutade sig för att tyst dra tillbaka sin styrka ner från hindren cirka trehundra meter och kommenderade där styrka till vila intill midnatt. Det upprättades en bivack och 2:a samt 4:e kompaniet fick till uppgift att sköta säkerheten genom postering i en halvcirkel runt bivacken.⁵⁷

Bivacken i närheten av Jevscek.

Packdjuren som tyskarna förde med sig var ett obehag då dessa gav ifrån sig ljud. Dessa leddes därför avsevärt mycket längre ner från bivacken. Från bivacken kunde tyskarna höra stridigheter nere vid dalen. Det var 1:a bataljonen av Bayerisches Infanterie-Leib-Regiment som hade hamnat i stridigheter i dalen nära vägspärren där Rommels styrkor tidigare under dagen hade varit.

⁵⁵ Ibid. sid 208

⁵⁶ Wilks, J & E, (2001), sid. 105

⁵⁷ Rommel, (1937), sid. 209

Spaningsgrupper befordrades ut i terrängen med syfte att ta reda på följande information:⁵⁸

- Finna en fördelaktig väg i terrängen för att angripa de fientliga stridställningarna som fanns i området.
- Styrkan och djupen på hindren som fanns innan de fientliga stridsställningarna.
- Vilken typ av fientligt förband som verkade i området.
- Lokalisera var byn Jevscek låg.

Innan midnatt fick Rommel en spaningsrapport från löjtnant Aldinger som hade funnit en väg nord-väst till Jevscek. Fortifikationen av byn var stark med bland annat taggråd runt om. Men byn var fri från italienska trupper. Dock så fanns fientliga trupper i sluttningarna till väster om Jevscek.⁵⁹ Rommel tog beslutet om att omedelbart bryta förläggningen och med mörkrets hjälp förflytta sina enheter till byn innan italienarna hann före.

3.1.3. Händelserna vid Jevscek

Övriga chefer på platsen informerades om läget och den tyska styrkan förflyttade sig mot Jevscek ledda av löjtnant Aldinger. Innan truppen påbörjade sin framryckning formade Rommel 4:e kompaniet och 3:e kulsprutekompaniet som förtrupp till övriga förbandet. De fem återstående kompanierna följde efter förtruppen med korta intervaller emellan sig.⁶⁰ Förtruppen nådde efter ett tag hindren som de skymtade tidigare på kvällen. Hindren var knappt två meter höga och nu var den tyska styrkan inte långt ifrån byn. Den tyska truppen stannade till vid hindren och observerade i mörkret. Tyskarna kunde höra det italienska infanteriet befinna sig på sluttningarna inte långt ifrån dem. Löjtnant Aldinger som var längst fram hittade en smal passage genom hindren och där fann han italienska stridställningar som var tomma. Övriga soldater i förtruppen följde efter och bildade tillsammans en halvcirkel om stridsställningarna som skydd för övriga styrkan. Därefter skickades spanare ut att inhämta underrättelser om fienden på sluttningarna och i Jevscek. Samtidigt tog det 2:a och 3:e kompaniet samt 1:a och 2:a kulsprutekompaniet igenom hindren och ner i de italienska stridställningarna. Signalkompaniet och packdjuren som togs med lämnade Rommel utanför hindren.

Med en spaningsenhet tog sig Rommel upp för sluttningen mot fienden. Det var mörkt och sikten var begränsad. När de kommit upp en bit för sluttningen kunde de återigen lokalisera italienskt infanteri. De gick i flera kolonner och framryckte i riktning mot Jevscek. Rommels spaningsstyrka upptäckte också en italiensk vaktpost i terrängen och antog då att italienarna var i sina positioner på sluttningarna. De smög sig sedan tillbaka och ner mot Jevscek norrifrån.

När Rommels styrka nådde början av byn rapporterade en spaningsenhet som fanns i terrängen att norra delen av Jevscek var fri från fienden, men att det italienska infanteriet var på frammarsch mot den södra delen av byn. Rommel beslutade sig för att framrycka genom byn med syfte att tillfånga ta det italienska infanteriet i södra delen av byn.⁶¹ I samma stund som Rommels första styrkor gick in i byn började en hund att skälla. Det

⁵⁸ Rommel, (1937), sid. 209

⁵⁹ Wilks, J & E, (2001), sid. 105

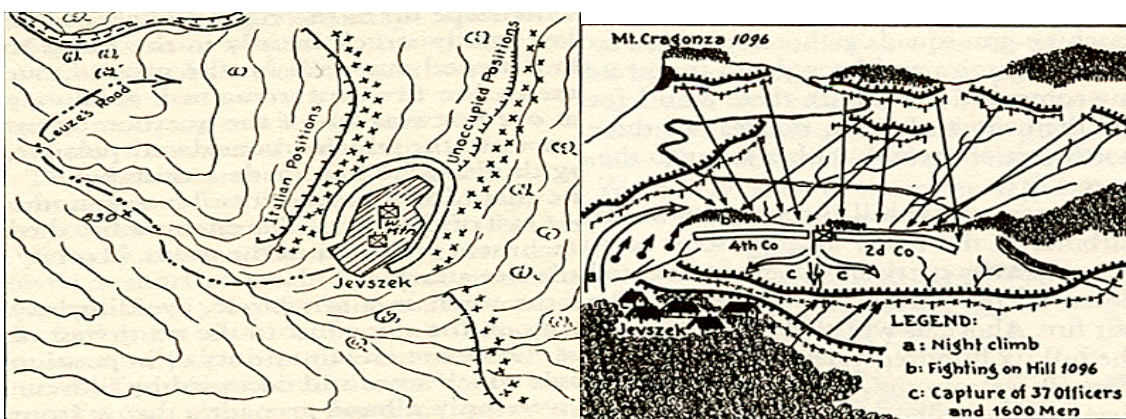
⁶⁰ Rommel, (1937), sid. 210

⁶¹ Rommel, (1937), sid. 211

resulterade i att italienarna som befann sig på sluttningen nordöst om Jevscek öppnade eld mot byn. Rommels styrkor sökte skydd men besvarade inte den italienska elden. Rommel hoppades på att de italienska styrkorna skulle sluta skjuta och tro att de misstagit sig.⁶² Efter några minuter slutade italienarna sin eldgivning och ingen tysk kom till skada och Rommel fick tillslut in hela sin styrka till i byn.

Under skottlossningarna från sluttningen hade inte någon fientlig eld kommit från söder och Rommel antog att den italienska enheten som borde skydda byns södra del antagligen inte hade kommit på plats i sina positioner där ännu. Troligtvis var det en lucka i italienarnas försvarslinje och Rommel sände iväg löjtnant Leuze för att spana i den södra riktningen.⁶³ Löjtnant Leuze skulle framrycka på åsen som gick nordväst från Jevscek och bakom fiendens linje.

Rommels trupper hade vid det här laget intagit den norra delen av byn och Rommel placerade ut styrkor precis utanför Jevscek som låg i eldställningar med eld i nordlig, östlig samt västlig riktning om byn. Dessa skyddade övriga enheter som befann sig i bebyggelse. De som inte bemannade dessa posteringar befann sig i husen för vila.

Situationen i Jevscek före gryning, 26 okt 1917.

Planerade anfallet mot berget Cragonza, i östlig riktning.

Rommel ville i denna stund inte hamna i strid. Han var väl medveten om att fienden befann sig på relativt nära håll och att om italienarna kom in i byn skulle det uppstå närstrid.⁶⁴

Tidigt på morgonen när det fortfarande var mörkt återkom Löjtnant Leuze med sin spaningsrapportering till Rommel. Han meddelade att den sydvästra delen av byn var fri från fienden och att det gick en stig mot höjden nordväst om Jevscek, som hade rekognoscerats. Denna rapport ledde till att Rommel beslutade sig för att tyskarna skulle ta denna höjd med fyra kompanier. Resterande styrka skulle understödja från byn. Han planerade att anfallet mot berget Cragonza skulle ske i gryningen.⁶⁵

⁶² Loc. Cit

⁶³ Wilks, J & E, (2001), sid. 105

⁶⁴ Rommel, (1937), sid. 211

⁶⁵ Rommel, (1937), sid. 212

4. Analys

4.1. *Analys av händelseförloppet*

I ovanstående avsnitt har händelseförloppet beskrivits från det att Rommels styrka upprättade vägspärren på Savogonavägen till det att byn Jevscek intogs. Denna beskrivning kommer att utgöra grunden för den analys och diskussion som har genomförts i nedanstående avsnitt utifrån de grundläggande förmågorna.

Jag kommer enskilt att analysera och diskutera varje förmåga för att urskilja hur de användes, vilket utfall det blev samt om förmågor samverkade med andra förmågor för att uppnå effekt.

Under denna period i tiden hade de stridande parterna likvärdiga utrustningar och materiel. Generellt kan man säga att tyskarnas krigsföring byggde mycket på rörlighet medan italienarna hade en statisk krigsföring. Italienarna hade förberett sina försvarsställningar i flera år. Jag anser att de var mer inställda på att försvara sig snarare än anfälla.

Flera stridigheter hade även ägt rum i denna terräng fast flera år tidigare och många av de italienska trupperna var krigströtta. Dessa förutsättningar anser jag måste ställas i perspektiv mot de rådande förhållanden som gällde under detta slag vid Isonzo. Detta för att de verkliga effekterna av de grundläggande förmågorna skall kunna analyseras och diskuteras.

4.1.1. *Analys av vägspärren på Savogonavägen*

När Rommel tog beslutet att framrycka ner till vägen för att upprätta en vägspärr delade sig den tyska truppen upp sig på två täter. Detta gjordes för att de skulle framrycka vid sidan av en höjd på båda sidor. Som jag ser på det gjordes detta för att öka *skyddet*. Den tyska truppen visste att det fanns italienska styrkor på höjden och de ville undvika att komma i strid. Genom ett korrekt och fältmässigt uppträdande i den aktuella miljön som man befinner sig i ökar också möjligheten till en högre *skyddsnivå*. Utspridning av resurser det vill säga truppen i detta fall medförde att *skyddet* ökade.⁶⁶

Genom att Rommel tog detta beslut som senare visade sig positivt så ökade han där med *uthålligheten* på sin trupp i och med att ingen kom till skada.

Det framgår inte i den litteratur som jag tagit del av hur den tyska ledningsfilosofin fungerade. Men av den studerande texten och händelsen runt höjden kommer jag fram till att Rommel torde ha litat på sina soldater och dem som ledde den andra tyska truppen runt höjden.

Av detta resonemang kan jag se drag av uppdragstaktik⁶⁷ som Rommel nyttjade sig av och som visar sig även i andra sammanhang i slaget vid Isonzo. *Ledning* skedde till största delen genom uppdragstaktik.

Vid vägen placerades två kulsprutekompanier ut som understöd. Detta understöd ökade truppens *skyddsnivå* samt *uthållighet*. Understödet som låg väl dolda i terrängen hade mycket bra sikt längs vägen. Skulle fienden framrycka längs vägen var chanserna att upptäcka fienden i tid goda. Detta medförde att *underrättelser - information* tidigt

⁶⁶ Försvarsmakten, (1995), *Arméreglemente del 2 Taktik – (AR 2)*, sid. 40

⁶⁷ Smedberg, (2001), sid. 283

kunde inhämtas. Vägspärren upprättades som sagt mellan två skarpa kurvor. Denna placering möjliggjorde att fienden som framryckte på vägen skulle bli överraskade av vägspärren då den säkerligen överrumplade fienden. Väl dolda eldställningar från den tyska sidan medgav god *verkan* som gjorde att italienarna inte lyckades få något övertag i striden. Samtidigt fanns det ingenstans där de kunde fly till för att söka ett bättre skydd.

Jag kan inte i denna händelse se hur Rommel nyttjade förmågan *rörlighet*. Däremot kan jag se hur han genom sitt beslut att gå mot Livek hade för avsikt att möjliggöra en ökad *rörlighet* för de andra tyska trupperna som fanns i norr om Livek, då han ville öppna upp för ett genombrott på den platsen.

Vid vägspärren fick den tyska truppen enligt mig ett ökat stridsvärde. De fångade bland annat många italienska soldater vilket måste ha varit positivt för moralen.

Vidare fick de tyska soldaterna ett avbrott från stridigheter som de varit med om mycket innan. Mat som de tog från italienska fångar ökade stridsvärdet. Sammantaget av allt detta gjorde att *uthålligheten* på den tyska truppen ökade.

Understödet tillsammans med *underrättelsen - informationen* som tyskarna fick då en stor italiensk trupp framryckte på vägen anser jag var avgörande. Det dolda understödet gav *verkan* vilket innebar stora förluster för den italienska truppen. Tyskarna överraskade sina motståndare och deras vilja till fortsatt kamp bröts.⁶⁸

En aspekt på *ledning* är när Rommel får mer trupp tilldelad för att genomföra anfall mot berget Cragonza. Majoren Sprösser stödjer Rommels förslag och han får förtroende att genomföra denna plan helt på egen hand. Detta menar jag är ett tydligt tecken på att uppdragstaktik var den ledningsfilosofi som även fanns på chefsnivån ovanför Rommel.

4.1.2. Analys av marschen till Jevscek

Marschen till Jevscek tycker jag kännetecknas av förmågan att upprätthålla god *uthållighet* tillsammans med *underrättelser - information*.

Tyskarna framryckte med avstånd mellan styrkorna och genomförde hela tiden små stopp för att observera i terrängen. Denna form av inhämtning av information med mera i ett terrängavsnitt kan jämföras med uttrycket SOLO som återfinns i soldatreglementet *Soldaten i fält*.⁶⁹ SOLO står för att stanna, observera, lyssna, ofta. Precis detta skedde då tyskarna gick mot Jevscek. Genom denna metod anser jag att den tyska styrka även ökade sin *uthållighet* och *skydd*.

Rommel skickade även ut sina spaningsgrupper för att försöka ta reda på mer om fienden i området. Dessa underrättelser gav honom senare underlag att fatta sina beslut. Bland annat fick han information om att hindren som italienarna byggt upp var svårforcerade då den tyska styrkan var trötta efter marschen. Han valde därför att höja styrkans stridsvärde genom att upprätta en bivack för vila.

Detta beslut gjorde att *uthålligheten* ökades. Vid bivacken fanns en yttre säkerhet i form av ett närskydd som medgav ett ökat *skydd*.

⁶⁸ Försvarsmakten, (1995), *Arméreglemente del 2 Taktik – (AR 2)*, sid. 40

⁶⁹ Försvarsmakten, (2001), *Soldaten i fält (SoldF)*, Stockholm, sid. 142

Packdjuren utgjorde en risk att ta med sig och tyskarna ledde ner dem längre ner från bivacken. Jag ser denna åtgärd som ett tecken på att förmågan *skydd* var prioriterad då tyskarna inte ville bli upptäckta på grund av djurens läten i terrängen.

Avseende *Ledningen* ser jag återigen tecken på att uppdragstaktik nyttjades då Rommel sände iväg löjtnant Aldinger för spaning. Rommel gav följande uppgifter:

- Finna en fördelaktig väg i terrängen för att angripa de fientliga stridställningarna som fanns i området.
- Styrkan och djupen på hindren som fanns innan de fientliga stridsställningarna.
- Vilken typ av fientligt förband som verkade i området.
- Lokalisera var byn Jevscek låg

Dessa uppgifter är tydliga tecken på en ledningsfilosofi som bygger på uppdragstaktik. Rommel ger uppgifter som han vill ha svar på. Han utelämnar hur lösandet av dessa ska gå till väga till sina spaningsenheter. Det finns enligt min uppfattning förtroende mellan cheferna i den tyska truppen.

4.1.3. Analys av händelserna vid Jevscek

Innan Rommel begav sig mot Jevscek ser jag tecken på ytterligare en *lednings* aspekt. Denna aspekt är att Rommel innan avmarschen informerade samtliga chefer om läget. Det möjliggör att samtliga får samma läges uppfattning om allt ifrån terrängen, fienden mm. Vidare valde han att genomföra denna marsch under nattetid. Mörkret möjliggjorde i detta fall att *rörelseförmågan* underlättades samt att mörkret medgav ett *skydd* då italienska trupper svårare skulle kunna upptäcka tyskarna i området.

När Rommel vet att italienska trupper befinner sig i samma område ökar han säkerheten och därmed *skyddet*. Genom att han formar en förtrupp av två kompanier ökades på så sätt *skyddet* samtidigt kunde han också få *underrättelser* ifrån förtruppen.

Hade exempelvis stridigheter uppstått så hade han fått denna förvarning i god tid genom sin förtrupp. Här är således ett tydligt tecken på när två olika förmågor samverkar med varandra.

Ett ytterligare bra exempel på när olika förmågor samverkar var när den tyska truppen fann obemannade italienska stridställningar bakom hindren som tyskarna passerade.

Först skickades en styrka ut för att säkra upp runt om stridställningarna i en halvcirkel. Därefter sändes små spaningsgrupper ut i terrängen för att spana i den omedelbara terrängen efter fienden. Slutligen tog sig de övriga kompanierna ner i stridställningarna. Återigen tydliga tecken på när förmågorna *skydd*, *underrättelser* - *information* samverkar.

Rommel nyttjar ofta sina egna enheter till att inhämta *underrättelser* - *information* om fienden och terrängen. Det medför att han hela tiden upprätthåller en aktuell lägesuppfattning.

Packdjuren som den tyska styrkan förde med sig antar jag ökade deras *uthållighet* om de nyttjades som bär hjälp av förnödenheter med mera. Samtidigt kan det ha minskat deras förmåga till *rörlighet*. Nödvändigtvis behöver rörlighetsförmågan inte påverkas i negativ riktning. Terrängen i området var oerhört kuperat och jag kan inte avgöra om

det ökade eller minskade deras *rörlighet*. Rommel beslutar senare att lämna packdjuren när trupperna närmar sig byn. Detta anser jag att han gör för att inte röja sig för fienden samt för att öka *rörligheten* då det fanns mycket hinder i vägen mot byn.

När de tyska trupperna anlände till Jevscek blev de nästan röjda på grund av en hund som skällde. Italienarna på slutningarna öppnade då eld. Här tog Rommel ett klokt beslut, nämligen att inte öppna eld tillbaka mot italienarna på slutningarna utan istället söka sig till skydd. Hade tyskarna besvarat elden kan konsekvenserna ha inneburit att italienarna anfallit mot byn. Tyskarna hade då varit instängda i byn och inte kunnat fly någonstans, då italienarna befann sig på slutningarna runt om byn. Beslutet visade sig vara rätt taget av Rommel. Den italienska eldgivningen slutade efter ett tag. Rommels beslut om att inte öppna eld och på så sätt röja de tyska eldställningarna påvisar att förmågan *skydd* primärt var i fokus vilket i förlängningen ökar förbandets *uthållighet* genom att ingen soldat kom till skada. Rommel förnekade alltså italienarna underrättelser om vart tyskarna var grupperade.

Under eldgivningen som ägde rum skaffade sig Rommel *underrättelser - information* om var fienden befann sig genom att italienarna öppnade eld. Det medförde att han kunde sända iväg löjtnant Leuze för spaning i södra delen av byn där italienarna ännu inte syntes till. Spaningsrapporten visade senare att italienska styrkor inte fanns i den södra delen samt att löjtnant Lueze hade rekognoscerat en stig som var användbar. Genom denna *underrättelse* om bland annat stigen ökades enligt mig senare den tyska *rörlighetsförmågan*. Att tyskarna visste vilken väg som var användbar gjorde att de inte behövde leta sig fram som man gjorde tidigare under dagen.

Då löjtnant Leuze genomförde spaningen hade Rommel placerat ut poster runt om i byn för den yttre säkerheten. På så sätt ökades *skyddet* i byn. Soldater som inte hade någon uppgift sökte *skydd* i husen där även vilan prioriterades vilket i förlängningen ökar *uthålligheten*.

5. Slutdiskussion

5.1. Svar på frågeställningen

I det ovanstående avsnittet i denna uppsats analyserade jag de tre specifika händelserna som jag valde att göra en fallstudie på. Analysen gjordes med hjälp av de grundläggande förmågorna som tillika var analysverktyget i denna uppsats. Analysen gjordes bland annat för att för att se vilka förmågor som användes, vilka som förekom ofta samt hur förmågorna utnyttjades.

De grundläggande förmågorna är ständigt närvarande vid markoperationer.⁷⁰

Förmågorna kommer under olika skeden på stridsfältet samarbeta med varandra beroende på hur uppgiften eller situationen ser ut.

Förmågorna har förklarats enskilt men det går inte att analysera dem enskilt eftersom de alla hänger ihop. Om till exempel fokus läggs på att hålla en hög *rörlighet* för att

⁷⁰ Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, sid. 63

förbättra *verkan* blir resultatet att även *skyddet* ökas eftersom det oftast blir svårare för motståndaren att bekämpa sina mål. Tillsammans bildar då förmågan *verkan* och *rörlighet* ett *skydd*. Utifrån den analys som gjorts kommer jag i detta avsnitt att diskutera och resonera kring nedanstående frågeställning som jag vill försöka svara på.

5.1.1. Vilka förmågor var särskilt framträdande för Rommels taktiska framgångar, vid upprättandet av vägspärren på Savogonavägen och vid framryckningen mot och intagandet av Jevscek?

Det svåra med att avgöra vilken förmåga som var mest avgörande ligger i att det finns ett ömsesidigt beroende av förmågorna sinsemellan. Utifrån den tidigare analysen anser jag att det var samtliga förmågors bidrag som skapade förutsättningar att utfallet blev som det blev.

Förmågan *rörlighet* skapades främst genom användning av packdjur i den svåra terrängen. Valet av tid på dygnet att framrycka möjliggjorde också en ökad *rörlighet*. *Underrättelser - information* anser jag främst skapades genom egen dold och rörlig spaning inom förbandet.

Rommel utnyttjade enligt mig en uppdragsbaserad ledningsfilosofi vilket skapade förtänksamhet i dessa händelser. Denna *ledning* medgav att i rätt tid och rum kunna samordna enheterna i det som skedde. *Skyddet* skapades främst genom ett dolt och fältmässigt uppträdande.

Uthålligheten uppnåddes främst genom Rommels chefskap. Jag anser att Rommel kände sin trupp väl och kunde på så sätt välja de rätta tillfällena att återhämta, därmed ökade truppens moral. *Verkan* bidrog genom att Rommel eftersträvade ett understöd samt att striden fördes efter egna förutsättningar som var mest lämpade.

De förmågor som jag anser har varit av mest framträdande är *skydd* och *underrättelser - information*. Jag grundar det på situationer i händelseförloppet där Rommels styrka hade kunnat hamna i underläge. Dels då det dolda understödet grupperades ut och som sedan visade sig avgörande vid vägspärren.

Det dolda understödet möjliggjorde att *underrättelser* om de italienska styrkorna på vägen samt att det utgjorde ett skydd. Understödet gjorde också att tyskarna fick ett överraskande anfall mot sina motståndare. Genom att tyskarna hade det bästa skyddet i den situationen blev *verkan* stor mot de italienska styrkorna på vägen. Rommel nyttjade sig också av olika fortifikationer som i Jevscek för att öka *skyddet* på förbandet. Övertiden utnyttjade Rommel spaningsenheter för att skapa sig en lägesbild vilket gjorde att *underrättelser - information* om motståndaren blev korrekta. Förtrupper och spaningsenheter gjorde också att *skyddet* ökade då tyskarna fick tidig *information* om motståndaren.

I denna slutdiskussion har jag försökt att peka ut gemensamma förmågor över de tre olika händelserna som jag anser var mest framträdande för utfallet för Rommels styrkor. Hade inte dessa varit närvarande på stridsfältet i den utsträckningen som de var anser jag att utfallet av dessa händelser hade fått ett annat resultat. Vidare är jag väl medveten

om att andra situationer i dessa händelseförlopp har andra förmågor som var framgångsrika men jag anser att utfallet av detta inte var avgörande för Rommels styrka.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att *skydd, underrättelser - information* var förmågor som var mest framträdande för Rommels framgångar under slaget vid Isonzo. Hade inte dessa varit närvarande på stridsfältet i den utsträckningen så anser jag att utfallet av dessa händelser hade fått ett annat resultat. Dock så visar det sig att det är kombinationen av förmågorna som ömsesidigt är beroende av varandra som är särskilt avgörande för framgångarna. Denna fallstudie är begränsad till tre terrängavsnitt och ett tyskt förband i slaget vid Isonzo. Det medför att resultatet inte är representativt för hela den tyska arméns agerande under slaget.

I fallstudien har jag jämfört det som hände med de grundläggande förmågorna för att se hur förmågorna utnyttjades. De grundläggande förmågorna är i den svenska doktrinen väldigt övergripande beskrivna. För att öka användandet av dessa som ett analysverktyg borde doktrinerna vara mer bestämda och precisa för vad de olika förmågorna innebär. Ett ifrågasättande till användandet av förmågorna som analysverktyg kan finnas då de är tolkningsbara. Med anledning till detta är reliabiliteten inte optimal. Jag har i uppsatsen tagit fram indikationer som studerats för att öka validiteten i uppsatsen.

En avslutande reflektion är också att trots att det är över 90 år sedan som slaget vid Isonzo ägde rum så finns det fortfarande många likheter med dagens stridsteknik, även fast om ny materiel har utvecklats och tagits i bruk.

5.1.2. Förslag på ny forskning

I den studerande fallstudien har jag kommit fram till att förmågorna *skydd, underrättelser - information* var särskilt framträdande för Rommels trupp vid Isonzo. Rommel stred även under andra världskriget för Tyskland. Tiden mellan första och andra världskriget utvecklade tyskarna sin doktrinutveckling, pansarfordon fick större betydelse på stridsfältet med mera. Intressant skulle vara att göra en jämförelse mellan slaget vid Isonzo och slaget vid El-Alamein under andra världskriget utifrån de grundläggande förmågorna *skydd* och *underrättelser - information*. Slaget vid El-Alamein är även intressant eftersom Rommel förlorade där.

- Hur nyttjade Rommel i El-Alamein de grundläggande förmågorna *skydd* och *underrättelser - information*?
- Vilka förmågor borde Rommel och Afrikakåren ha använt bättre för att nå avgörande framgångar i El-Alamein?

6. Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor:

Rommel, Erwin, (1937), *Infantry attack*, översättning av överstlöjtnant Gustave. E. Kiddé U. S Army, 1956, Washington: Combat forces press

Litteratur:

Baudin, Arne & Cedergren, Anders, (2001), "Fem grundelement: Samordning av behov och förmågor på slagfältet – en analys" i Claessson, Mikael, Ericson, Lars, Mattsson, Peter (redaktör), *Essäer kring teori och praktisk tillämpning*, Stockholm: Försvarshögskolan.

Baudin, Arne & Cedergren, Anders, (2005) "Grundläggande förmågor" i Cedergren, Anders, (redaktör), *Reviderade texter i krigsvetenskap från 2000-2002*, Stockholm: Försvarshögskolan.

David, Saul, (1997), *Military blunders. The how and why of military failure*, översättning av Per Lennart Månsson, Lund: Historiska Media

Ejvegård, Rolf, (2003), *Vetenskaplig metod. Tredje omarbetade upplagan*, 2007, Lund: Studentlitteratur

Försvarsmakten, (2002), *Militärstrategisk doktrin*, Stockholm: Högkvarteret

Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för gemensamma operationer*, Stockholm: Högkvarteret

Försvarsmakten, (2005), *Doktrin för markoperationer*, Stockholm: Högkvarteret

Försvarsmakten, (2001) *Soldaten i fält, (SoldF)*, Stockholm:

Försvarsmakten, (1995), *Arméreglemente del 2 Taktik – (AR 2)*, Stockholm: Högkvarteret

Gudmundsson I. Bruce, (1989), *Stormtroop tactics. Innovation in the Germany Army, 1914-1918*, New York: Praeger

Lind, William S, (2002), *Handbok manöverkrigföring*, redaktör: Baudin, Arne & Rekkedal Nils Maurius, Stockholm: Försvarshögskolan

Smedberg, Marco, (2001), *Militär ledning*, Lund: Historiska Media

Widén, Jerker & Ångström, Jan, (2005), *Militärteoris grunder*, Stockholm: Försvarshögskolan

Wilks, John & Wilks Eileen, (2001) *Rommel and Capotetto*, (Barnsley, LeeCooper,)

Digitala källor:

<http://www.seekbooks.com.au/book/Rommel-and-Caporetto/isbn/9780850527728.htm>

[Besökt: 2009-01-07]

<http://www.unitconversion.org/length/miles-to-meters-conversion.html>

[Besökt: 2009-04-07]

http://benefitslink.com/cgi/fiberlinkmanager/measurement_converter.cgi

[Besökt: 2009-04-07]